

وجین کردن زمین آموزش و پرورش از علف‌های هرز

نشست صمیمی ناشران آموزشی با رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

یکی از دغدغه‌های وزارت آموزش و پرورش که مدت‌هاست ذهن مسئولان را به خود مشغول کرده مسئله کتاب‌های کمک آموزشی و کمک‌درسی است که توسط عده‌ای از ناشران و بعضاً بدون توجه به اهداف مبتنی بر اسناد بالادستی و در رأس آن‌ها سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، تولید می‌شود و برخی از آن‌ها موانع جدی در مسیر تحقق اهداف تعلیم و تربیت ایجاد می‌کنند. سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی به‌عنوان متولی اصلی تولید و چاپ کتاب‌های درسی، چندسالی است که با ارتباط مؤثر با ناشران آموزشی از طریق برگزاری نشست یا برپایی کارگاه‌های آموزشی، حضور در نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران و نیز برگزاری جشنواره کتاب‌های آموزشی و تربیتی رشد و معرفی کتاب‌های مناسب ناشران در کتاب‌نامه‌ها و فهرستگان رشد در رفع این مشکل می‌کوشد و تا کنون به توفیقات زیادی نیز دست یافته است. آنچه در این جا می‌خوانید خلاصه گزارش نشست صمیمی تعدادی از ناشران آموزشی با رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی است که با هدف آشنایی هر چه بیشتر ناشران با اهداف سند تحول بنیادین و تداوم همکاری با سازمان برگزار گردید.

کتاب‌های آموزشی و تربیتی هستند و امیدوارم همکاری بین آنان و سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی تداوم یابد. وی با اشاره به ضرورت شناسایی بیش از پیش کتاب‌های نامناسب در سطح مدارس کشور افزود: با مقدمات فراهم شده و متناسب‌سازی حجم کتاب و نیز برگزاری «جشنواره کتاب‌های آموزشی و تربیتی رشد» و «جشنواره کتاب‌های قرآنی» این اتفاق خواهد افتاد.

ناشران نقش مهمی در فرایند یاددهی - یادگیری دارند

در ابتدای این نشست محمد ناصری، مدیرکل دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی، با بیان نقش مهم ناشران در فرایند یاددهی - یادگیری گفت: ناشران حاضر از پرکارترین ناشران در حوزه نشر

نگاه دستگاه آموزش و پرورش به ناشران نگاه رفاقتی است نه رقابتی

سپس دکتر محمدیان رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی با اشاره به درخواست انجمن فرهنگی ناشران جهت برگزاری نشست مشترک با سازمان گفت: ما قبلاً در جلسه ناشران روی دو موضوع به توافق رسیدیم:

موضوع اول همکاری و معاضدت ناشران در عرصه فرهنگ و آموزش بود که از وزارت آموزش و پرورش پشتیبانی کنند و برنامه درسی ملی و اهداف سند تحول را در سیاست‌هایشان تعقیب نمایند و موضوع دوم اینکه گفتیم نگاه دستگاه آموزش و پرورش به ناشران نگاه رفاقتی است نه رقابتی، و به همین جهت معتقدیم که ما باید تسهیلاتی را برای جامعه نشر

زارعی: برخی از تولیدات نامناسب ناشران در بخش خصوصی یکی از دلایل سلب اعتماد آموزش و پرورش از ناشران است

کشور فراهم کنیم تا تولیدات مناسب آن‌ها که قابلیت ورود به مدارس را دارد، به دست مخاطبین اعم از دانش‌آموزان، معلمان و حتی خانواده‌ها برسد.

پس از بیانات حجت‌الاسلام دکتر محمدیان تنی چند از ناشران که برای بیان نظرات خویش اعلام آمادگی کرده بودند، به ترتیب سخن گفتند.

نخست هامون سبطنی، مدیر مسئول انجمن فرهنگی ناشران

ضمن تأکید بر ضرورت تداوم نشست مشترک با ناشران خاطر نشان کرد: یک رشته کتاب‌های نامطلوب نوشته و وارد

مدارس کشور می‌شود که اهداف نظام آموزشی را مختل می‌کند پس بیایید کاری کنیم که یا این ناشران به خود بیایند و چنین منابعی تولید نکنند و یا از طریق ممیزی از

کارشان جلوگیری کنیم.

دکتر محمدیان در پاسخ به سخنان سبطنی گفت: تمام صحبت ما همین است که همه ما به نوعی ناشریم، ما کتاب درسی تولید می‌کنیم، شما ناشران هم کتاب کمک‌درسی و کمک‌آموزشی تولید می‌کنید، چه کار کنیم که این دو در موازات هم تقویت شوند؟

هامون سبطنی گفت: ما می‌خواهیم یک سلسله نشست نقد کتاب‌های مشکل‌دار با حضور ناشر و مسئولان سازمان پژوهش داشته باشیم که در آن به ناشر هم اجازه دفاع از خودش را بدهند و اجازه دهند در مورد کتاب‌های درسی نظر دهد تا تعامل اتفاق بیفتد. دیگر اینکه شما پیش‌نویس کتاب‌های درسی را در اختیار ناشران قرار دهید یا اجازه دهید در جشنواره کتاب‌های رشد، نمایندگانی از ناشران حضور داشته باشند تا این شائبه از بین برود که داورها سمت‌وسویی خاص پیدا کرده است.

نباید خشک و تر را با هم سوزاند

محسن زارعی، از نشر فرهیختگان

جوان سخنران بعدی بود که سخنان خود را در دو بخش بیان کرد و گفت: نکته‌ای که آقای دکتر محمدیان فرمودند که «بخش خصوصی رفیق است

نه رقیب»، باور شماست ولی در رفتار تان نیست؛ متأسفانه این باور در آموزش و پرورش جاری و ساری نشده است؛ نه در بخش‌های مسئولین دیگر در حوزه ثبت (ستادی) و نه در مراکز آموزشی. فقط حساسیت نسبت به بخش خصوصی خیلی بالاست.

وی با تأکید بر لزوم ممیزی و مراقبت در بخش تولیدات ناشران اذعان کرد: برخی از تولیدات نامناسب ناشران در بخش خصوصی یکی از دلایل سلب اعتماد آموزش و پرورش از ناشران است، اما نباید خشک و تر را باهم سوزاند. باید سره را از ناسره جدا کرد.

ایشان با اشاره به نقش تولید محتوا در فرایند یاددهی - یادگیری افزود: در نظریه‌های جدید یادگیری، بر تولید محتوا از سوی دانش‌آموز و معلم تأکید شده است و در این بحث، نقش دانش‌آموز صرفاً یادگیرنده منفعل نیست و در یادگیری مشارکتی سهیم است. معلم نیز متکلم‌الوحده نیست تا فقط در ارزیابی و امتحان، همان مطالب تدریس شده را از دانش‌آموز مطالبه کند بلکه نقش معلم، عنصر مؤثر و فعال در امر مشارکتی است.

باید جایی باشد که کارش را با تأمل انجام دهد نه با عجله! ولی متأسفانه ما در این دستگاه بیشتر عجله را می‌بینیم، و این یعنی ایجاد نیازهای کاذب برای تولید کتاب. این شتاب‌زدگی باید اصلاح شود.

وجه مشترک ما بحث عدالت آموزشی است

کاظم قلم‌چی، مدیر مسئول انتشارات کانون فرهنگی آموزش (قلم‌چی) در موضوع عدالت آموزشی گفت: وجه مشترک ما بحث عدالت آموزشی است که یکی از دستاوردهای

تولید منابع آموزشی، در دسترس قرار گرفتن آن‌ها برای همه است و علاوه بر بحث عدالت آموزشی، حوزه ارتقای کیفیت آموزشی است که در مورد آن می‌توان صحبت کرد.

وی ضمن درخواست تداوم جلسات ناشران با سازمان پژوهش به کتاب «چکاپ آموزشی» سازمان که چندین بار تجدید چاپ شده اشاره کرد و افزود: الان به مدد تبادل مستقیم و آزادانه اطلاعات، معلوم شده بیشترین چالش‌ها در دوره زیر دانشگاه است و به نظر من آموزش و پرورش کشور با توجه به روحیه آرمان‌خواهی شما پیشرفت خوبی داشته که یکی از عواملش تولید همین کتاب‌هاست.

علی امین صادقیه:
آموزش و پرورش باید جایی باشد که کارش را با تأمل انجام دهد نه با عجله! ولی متأسفانه ما در این دستگاه بیشتر عجله را می‌بینیم.

برخی تولیدات نامناسب ناشران خصوصی اعتماد آموزش و پرورش را از ناشران سلب می‌کنند

یحیی دهقانی مدیر مسئول انتشارات مبتکران با اشاره به انتخاب ناشران دعوت شده به جلسه توسط سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی گفت: ناشرانی که اینجا دعوت شده‌اند بیشترین تولیدات را در جهت اهداف آموزش و پرورش دارند، اما من نظرم این است که شما با ناشرانی هم که محل نظام آموزشی هستند تعامل برقرار کنید و در جهت تقویت مثبت آن‌ها کار کنید.

ما آمادگی داریم کتاب‌های مورد نیاز را تولید کنیم

سید حسام‌الدین پرورده از نشر قرآن و اهل بیت (ع) با ذکر سابقه بیست ساله انتشارات قرآن و اهل بیت (ع) و انتخاب دو کتاب این انتشارات در دوازدهمین جشنواره کتاب‌های قرآنی رشد گفت: در ما این آمادگی وجود دارد که طرح‌های آموزش و پرورش را دریافت کنیم و کاری را که نیاز است انجام دهیم. در این رابطه مجموعه ما دست به کار شده و داریم «طرح تدبیر» را در دوره ابتدایی و دبیرستان برای تولید آماده می‌کنیم.

وی افزود: در حوزه مهارتی هم کتاب‌های بازی، کتاب‌های کاردستی و کتاب‌هایی که مهارت‌ها را به مریبان آموزش می‌دهد، داریم تولید می‌کنیم.

هنوز اهداف آموزش و پرورش خوب معرفی نشده است

علی امین صادقیه مدیر مسئول انتشارات علمی فار، و رئیس انجمن ناشران آموزشی، با تأکید بر لزوم آگاهی ناشران از اهداف آموزش و پرورش گفت: اولین مسئله‌ای که به نظرم آمد این است که هنوز اهداف آموزش و پرورش به درستی به بیرون درز نکرده و خیلی از ناشرانی که در جلسه حضور دارند و یا حضور ندارند، اهداف آموزش و پرورش را نمی‌دانند. مسئله دوم این است که آیا کتاب‌های کمک‌آموزشی تا به حال دسته‌بندی شده، و اگر شده کدام نوعش دچار مشکل است که بتوان در مورد آن صحبت کرد؟ وی در ادامه به شتاب‌زدگی در آموزش و پرورش اشاره کرد و گفت: خود کتاب‌های درسی جای تأمل دارند. آموزش و پرورش

به سوی تولید کارهای ضعیف و نامناسب رفتند و شاید از این موقعیت سوءاستفاده کردند.

خانم نادیا اسکویی نماینده انتشارات بنی‌هاشمی به‌عنوان آخرین سخنران ناشران گفت: سؤالی از سازمان پژوهش دارم و آن این است که: وارد شدن کتاب‌های درسی قبل از چاپ به بازار آزاد و قرار گرفتن در دست دلالان معنی‌اش چیست؟ لطفاً پاسخ دهید. ضمن اینکه معتقدم ادامه این جلسات برای ما مطلوب است.

همه ما یک طرفیم

دکتر محمدیان، در بخش دوم سخنان خود، خطاب به ناشران حاضر در جلسه گفت: آموزش‌وپرورش مال من نیست، مال همه است. هر کدام از ما در حوزه‌ای یا مسئولیت داریم یا اطلاعات داریم یا تخصص داریم و دنیا هم با توجه به نیازهای متنوعی که دارد، نیازمند تخصص‌های گوناگون است. وی با اشاره به اهمیت حل مشکلات نشر آموزشی خاطر نشان کرد: من معتقدم خود شما باید برای همه مشکلاتی که گفتید راه‌حل پیدا کنید. نباید توپ را به زمین یکدیگر بیندازیم. همه ما می‌پذیریم ناشرانی داریم که اثر خوب تولید نمی‌کنند و کتابی داریم که غیراستاندارد است و در فرایند یاددهی - یادگیری خلل ایجاد می‌کند. حداقل این را رصد کنید.

ابوذر نصری، مدیر مسئول انتشارات خیلی سبز در ادامه نشست گفت: ما متمرکز بر این شدیم

که کتاب‌های خوبی تولید کنیم که مورد تأیید سازمان باشد. اما مشکلی وجود دارد. ما دو نوع کتاب داریم اول، کتاب‌هایی که مورد تأیید شما نیستند اما مورد اقبال قرار می‌گیرند و دوم کتاب‌هایی که مورد تأیید شما قرار می‌گیرند اما مورد اقبال مردم نیستند. ما می‌خواهیم کتاب مورد تأیید تولید کنیم، پس اول باید به سمت برداشتن این شکاف باشیم و حتماً سازمان پژوهش هم باید در این کار کمک کند.

عبدالعظیم فریدون از انتشارات **محراب قلم** در خصوص کیفیت کتاب‌ها گفت: واقع امر این است که با برگزاری جشنواره‌های کتاب و اتفاقاتی که در سامان‌بخشی افتاد، کیفیت کتاب‌های کمک‌درسی ارتقا یافت و استانداردهای عرضه شده، موجب شد ناشران به سمت تولید کارهای کیفی بروند و الان با گذشته قابل مقایسه نیست اما به‌دلیل مشکلات موجود، عده‌ای هم

فریدون: واقع امر این است که با برگزاری جشنواره‌های کتاب و اتفاقاتی که در سامان‌بخشی افتاد، کیفیت کتاب‌های کمک‌درسی ارتقا یافت و استانداردهای عرضه شده، موجب شد ناشران به سمت کارهای کیفی بروند

محمدیان با ذکر فرایند تغییر کتاب‌های درسی، بازگزاری پیش‌نویس کتاب‌ها روی سایت و آزمایشی بودن اجرای آن در سال اول اشاره کرد و افزود: ما هر پنج سال یک‌بار، کتاب‌ها را بازنگری می‌کنیم اما در سال اول، اجرایمان آزمایشی است و همکارانمان پیشنهاد می‌دهند و علاوه بر آن اعتبارسنجی، مشکلات فرایند یاددهی - یادگیری را اصلاح می‌کنیم که شما ناشران می‌توانید در این راستا به ما کمک کنید.

وی با اشاره به تأثیر کتاب‌های درسی جدید در جامعه گفت: تولید کتاب‌های درسی جدید سه اتفاق را در کشور موجب شده است: اول روش‌های آموزشی را نو کرده است، دوم آموزش معلمان را به‌روز کرده و سوم دانش خانواده‌ها را برای کسانی که دارای فرزند دوره ابتدایی هستند ارتقا بخشیده است. ما این موارد را تحقیق کرده‌ایم که به این نتیجه رسیده‌ایم.

محمدیان سپس به بحث تحقق عدالت آموزشی طی ۳۰ سال گذشته پرداخت و گفت: زمینه‌های پوشش ظاهری باسوادی تا ۹۸ درصد فراهم شده، اما الان باید کیفیت آموزش را ارتقا دهیم و این امکان‌پذیر نیست مگر با مشارکت جمعی و با حذف عوامل مزاحم یا با اصلاح عوامل مزاحم. ما باید زمین آموزش و پرورش را از علف‌های هرز اصلاح کنیم.

رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی با ذکر اهمیت تولید محتوای آموزشی توسط دانش‌آموزان و معلمان گفت: ما در کتاب‌های درسی مان ده تا بیست درصد صفحات را به تولید محتوا توسط معلمان اختصاص داده‌ایم تا در تولید محتوا، دانش‌آموزان خودشان ایفای نقش کنند.

وی ضمن اعلام حمایت از ناشران آموزشی که کتاب‌های استاندارد تولید می‌کنند گفت: ما با معاون پرورشی وزارت و شهرداری تهران که گاهی با ما همکاری می‌کنند و نیز وزارت ارشاد میثاقی داریم که کتاب‌های تأیید شده در سامان‌بخشی را برای کتابخانه‌های مدارس تهیه کنند.

محمدیان در پاسخ به سؤال علی امین صادقیه، مدیر مسئول انتشارات علمی فار، در خصوص شتابزدگی در کار گفت:

اینکه سؤال کردید که تندی و شتابزدگی در کار است، خیر! در سی‌سال اخیر، نظام آموزش و پرورش تغییر نکرده، یک‌بار برای دوره متوسطه عوض شده، یک بار هم الان. متأسفانه آموزش و پرورش ما، برعکس نظر شما، بیش از اندازه بطئی و کند است. اصلاً آموزش و پرورش ما با تغییرات اجتماعی و پیشرفت علوم و تکنولوژی جلو نرفته و گرفتار در چنبره کهنگی است.

رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی با اشاره به ایجاد فرصت‌های برابر آموزشی خاطر نشان کرد: عدالت

آموزشی این است که امکان دسترسی به آموزش و پرورش با کیفیت برای همه کودکان لازم‌التعلیم ایرانی فارغ از جنسیت و نژاد و زبان و... فراهم باشد. فعلاً پوشش آموزشی کامل شده اما ارتقای کیفیت می‌تواند زمینه کمک ما برای تحقق عدالت آموزشی به معنی کامل خودش باشد.

ایشان بار دیگر به ناشران پیشنهاد همکاری داد و گفت: خود شما گروهی از ناشران همکار و علاقه‌مند را تشکیل دهید و با مدنظر قرار دادن سند برنامه درسی ملی، برای هر کتابی ملاک

ارزش‌یابی بنویسید. استانداردهای تولید شده و تقویت شده را بازنگری کنید و اگر چیزی قابل اضافه کردن است اضافه کنید و اگر هم قابل حذف کردن است حذف کنید. ما هم دوباره در شورای هماهنگی علمی سازمان تقویتش می‌کنیم.

رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی با تأکید بر لزوم پذیرفتن اشکالات در اصلاح امور گفت: من معتقدم ضعف‌ها را ندیدن و رندانه آن‌ها را ماست مالی کردن حماقت است. دنبال دلیل گشتن و تشدید نقاط ضعف خیانت است اما دیدن ضعف‌ها و سعی در برطرف کردن نواقص و تکمیل آن‌ها عین رسالت است. ما نه دنبال حماقتیم نه خیانت، شما هم کمک کنید تا به رسالتمان عمل کنیم.

دکتر محمدیان: عدالت آموزشی این است که امکان دسترسی به آموزش و پرورش با کیفیت برای همه کودکان لازم‌التعلیم ایرانی فارغ از جنسیت و نژاد و زبان و... فراهم باشد